

якостями приймати та реалізувати нестандартні рішення з думкою про благо інших. Та саме дефіцит таких керівників різних рівнів, які на своїх посадах здатні терпляче «нести свій хрест», відшукувати рішення, зміст яких не лише допоможе досягти визначеної мети, але й відіб'є прагнення громадянського суспільства, збереже людей і зробить оточуючий світ кращим, демонструє головну ваду нашої, пострадянської, до сих пір не реформованої системи вищої освіти, яка насправді до сьогодні сприяє формуванню радше технократа але не лідера, такої собі «раціональної» особи, яка і не інтелігент, і не патріот.

Висновки. Головною місією сучасної системи освіти в Україні, поза усяким сумнівом, повинно стати формування не лише гарно озброєної різноманітними знаннями (їх відсутність в інформаційному суспільстві можна досить легко надолужувати), але перед за все високо моральної та діяльної особи випускника, здатного успішно діяти в умовах нестандартних ситуацій, виходячи з усвідомлення загальнолюдського блага. Отже, увага має надаватись пріоритету власне освітньої складової формування студента і випускника вишу (не плутати її з професійною підготовкою фахівця), освіта має бути суттєво підсиленою у нас незалежно від отримуваної спеціальності.

Реальне стримування питання широкої гуманізації та гуманітаризації вищої освіти, що відбувається увесь пострадянський період, розглядання їх як чогось другорядного, потрібного лише для гучних декларацій чиновників від освіти, взяття за орієнтири розвитку лише спрощено сприйнятої цими ж чиновниками якоїсь частини положень Болонської Декларації (приміром, про введення модульної системи впорядкування навчального матеріалу), не призведуть самі по собі до формування бажаної генерації випускників нового типу. Але ж саме цим молодим людям – випускникам вишів незабаром буде судьбою призначено творити історію у світі, де правильні ще вчора кроки їх попередників вже сьогодні можуть мати катастрофічні наслідки.

Зважаючи на події у Криму та на сході України, викладені положення є вкрай актуальними, не можуть бути відкладені «на потім». Вони вимагають якнайшвидших дій від керівників Міністерства освіти і науки України, разом із педагогічними колективами усіх вищих навчальних закладів в напрямку посилення освіти. Глобальне завдання зробити «людяною» систему вищої освіти, при цьому ніяка категорія вишів не може бути виведена з цієї важливої вимоги, у тому числі спеціалізовані виші фізичної культури і спорту і факультети фізичного виховання, мусить стати головним, довгостроковим орієнтиром подальшого сталого розвитку вищих закладів освіти в Україні.

І саме за цим критерієм «людяності» вищої освіти, який не можна матеріалізувати у якихось умовних одиницях для контролю з боку будь-якої новоствореної агенції для оцінки якості вищої освіти, окрім спостереження за реальними діями випускників, як громадян і фахівців упродовж наступних років, наші кращі університети з часом отримуватимуть від світової спільноти «пропускний бал» до міжнародного визнання результатів їхньої діяльності.

Перспективи подальших досліджень. Передбачається продовжити дослідження щодо уваги керівників та викладачів вишів до таких складових формування особи студента як освіта та професійна підготовка.

Література

1. Агацци Э. Человек как предмет философии / Э. Агацци // Вопросы философии. – 1089. - № 2. – С.24-34.
2. Андреев А.Ю. Российские университеты XVIII — первой половины XIX века в контексте университетской истории Европы / Андреев А.Ю. — М.: Знак, 2009. — 640 с.
3. Барнетт Р. Осмысление университета. Режим доступа: <http://charko.narod.ru/tekst/alm1/barnet.htm>.
4. Бахрушев В. Місія університетів у світі: історія та сучасність Режим доступу: <http://education-ua.org/ru/articles/167-misiya-universitetiv-u-sviti-istoriya-ta-suchasnist>.
5. Гельмгольц Г. Об академической свободе в немецких университетах / Г. Гельмгольц // Отечественные записки. — 2003. — 6 (15). Режим доступа: <http://www.strana-oz.ru/2003/6/ob-akademicheskoy-svobode-v-nemeckih-universitetah>.
6. Gitel'man L.D. Preobrazujushij menedzhment. Lideram reorganizacii i konsultantam po upravleniju : ucheb. posobie dlja jekonom. spec. vuzov / L.D. Gitel'man. — М.: Delo, 1999. — 495 с.
7. Kurennoj V. Universitetskaja korporacija. Rezhim dostupa: <http://magazines.russ.ru/nz/2006/48/ku21.html>.
8. Lukov V.A. Mirovaja universitetskaja kul'tura / V.A. Lukov // Znanie. Ponimanie. Umenie. — 2005. — № 3. — С. 30-38.
9. N'jumen Dzh. G. Ideja universiteta / N'jumen Dzh. — Minsk: BGU, 2006. — 208 с.
10. Ortega-i-Gasset H. Missija universiteta / Ortega-i-Gasset H. — Mn.: BGU, 2005. — 104 с.
11. Prihod'ko V.V. Strategija reformi nacional'noi vishhoi shkoli : monografija / Prihod'ko V.V. — Dnipropetrovsk: Zhurfond, 2014. — 460 с.
12. Saprykin D. Gosudarstvo i fundamental'noe obrazovanie: Nacional'nye modeli / D. Saprykin // Vyshee obrazovanie v Rossii. — 2005. — № 1. — С. 148-156.
13. Shnedel'bah G. Universitet Gumbol'dta / G. Shnedel'bah // Logos. — 2002. — № 5 — 6 (35). <http://www.ruthenia.ru/logos/number/35/04.pdf>.
14. Jaspers K. Ideja universiteta / Jaspers K. — Mn.: BGU, 2006. — 159 с.

Приходько Г.І.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМАТИКА ПИТАНЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ НА З'ЇЗДАХ ГРОМАДСЬКОСТІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ

У статті на підставі вивчення джерел др. пол. ХІХ–поч. ХХ ст., сучасних досліджень схарактеризовано така форма консолідації суспільства навколо вирішення проблем фізичного виховання учнівської молоді, як педагогічні, вчительські та інші з'їзди. Наведено приклади участі передового вчительства і творчої інтелігенції у роботі з'їзді з метою вирішення проблем фізичного виховання дітей; проведено вивчення та аналіз дискурсу щодо незадовільного стану здоров'я, фізичного розвитку та

фізичного виховання учнів, висунутих пропозицій щодо подолання зазначених проблем та можливість їх використання в сучасній освітньо-виховній практиці.

Ключеві слова: з'їзд, фізичне виховання, ініціатива, громадськість, учнівська молодь.

Приходько А. И. Проблематика вопросов физического воспитания учащейся молодежи на съездах общественности второй половины XIX столетия. В статье на основе изучения источников вт. пол. XIX-нач. XX ст., современных исследований охарактеризована такая форма консолидации общества для решения проблем физического воспитания учащейся молодежи, как педагогические, учительские и другие съезды. Приведены примеры участия передового учительства и творческой интеллигенции в работе съездов с целью решения проблем физического воспитания детей; проведено изучение та анализ дискурса о неудовлетворительном состоянии здоровья, физического развития и физического воспитания учащихся, выдвинутых предложений по преодолению данных проблем и возможность их использования в современной образовательно-воспитательной практике.

Ключевые слова: съезд, физическое воспитание, инициатива, общественность, учащиеся.

Prikhodko A. The problems of physical education of youth students at public congresses in the second half of the XIX century. In the article was determined such forms of consolidation of society around the problems of physical education of students as teaching, pedagogical and other congresses, which is based on the studies of sources of the second half of XIX-the beginning of XX century. It was established a frequency of problems in physical education of youth in terms of activity of various congresses (60-80 years of XIX century – setting questions of physical education of youth at pedagogical congresses in the context of general education problems; the 90 years of XX century-1917 year – active discussion of questions of physical education of youth in various pedagogical and industry congresses, initiation of realization of specialized congresses).

Examples of participation of progressive teaching and intellectuals in the congress for resolving the problems of physical education of children were presented.

The study and analysis of the discourse about poor state of health, physical development and physical education students were conducted; put forward proposals to overcome these problems and the possibility of use of modern educational and pedagogical practices.

It was established that pedagogical, teaching, professional congresses of the second half of XIX century made a significant contribution to solving the problem of physical education of youth at various levels (regulatory, theoretical, methodological, practical) due to strong public component (setting of a wide range of issues for discussion; publication of results of work through the press; at involving the general public, teachers, parents, scientists, Maecenas, public organizations, etc., using various grounds for events during the official ban too).

Key words: congress, physical education, the initiative, the public, students.

Постановка проблеми та її актуальність. Реформаторські зміни в системі освіти, які відіграють одну з визначальних ролей у життєдіяльності сучасного українського соціуму, безпосередньо пов'язані з реалізацією перспективних тенденцій, що набувають розвитку. Основоположним чинником цього процесу є консолідація суспільства навколо прогресивних ідей, оскільки у розрізненому стані воно нездатне вирішити не тільки стратегічні, а й тактичні завдання.

Залучення громадських елементів до управління освітою має свою історію. На різних її етапах провідну роль мали ті чи інші форми, методи та засоби. Особливим в цьому сенсі є періоди першого та другого демократичного підйомів (др. пол. XIX–поч. XX ст.), коли зародилася одна з найважливіших форм участі громадськості в вирішенні освітніх проблем – педагогічні, вчительські та інші з'їзди. Саме ця форма консолідації суспільства у зазначений час виявилася скарбницею новаторських ідей та прогресивних ініціатив щодо фізичного виховання учнів. Вивчення цього питання в історичній ретроспективі дасть можливість використати історичний досвід, раціональні здобутки для вирішення сучасних проблем, виявити наявні протиріччя та уникнути помилок.

Зв'язок авторського доробку з важливими науковими та практичними завданнями. Дослідження проведено згідно комплексного плану НДР на 2016-2020 рр. кафедри фізичного виховання № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З'їзди різної спрямованості, як феномен консолідації громадськості навколо освітніх проблем держави дорядянських часів, стали предметом наукових досліджень Л. Гаєвської [2009], Е. Дніпрова [1991, 2011], М. Михайлової [1999], М. Піскунова [1976], Т. Соломатині [1999], Б. Ступарика, О. Сухомлинської [2003], А. Уткіна [2011] та ін. Але дотепер у цьому контексті фактично невивченою залишається історична освітньо-виховна спадщина дорядянських часів, яка містить значний науково-практичний потенціал щодо фізичного виховання учнів.

Новизна та загальнонаукове значення. У дослідженні вперше схарактеризовано участь передового учительства і творчої інтелігенції у роботі педагогічних та інших з'їздів з метою вирішення проблем фізичного виховання дітей; проведено вивчення та аналіз дискурсу щодо незадовільного стану здоров'я, фізичного розвитку та фізичного виховання учнів; визначено пропозиції щодо подолання зазначених проблем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формою громадської ініціативи, що несла важливу соціально-педагогічну місію консолідації відокремленого педагогічного середовища на загальних цілісно-цільових засадах [8, с.141], сприяла розвитку педагогічної думки, корпоративного духу фахівців та осіб, небайдужих до стану освіти та виховання в Російській Імперії, до складу якої входила частина сучасної України, в др. пол. XIX–на поч. XX ст. були з'їзди. Досить чітко схарактеризував зазначений громадський почин керівник одинадцяти педагогічних і вчительських з'їздів др. пол. XIX ст. М. Ф. Бунаков. «З'їзд, зазначав він, – це зібрання повноправних осіб, що стоять у одній і тій ж справі, бажають об'єднатися між собою, поділитися друг з другом своїми спостереженнями, досвідом, міркуваннями та висновками в інтересах загальної справи, спільно обговорити та вияснити питання,

що їх турбують, негаразди та труднощі, поміркувати про кращу постановку та про можливе вдосконалення загальної справи» [8, с. 137]. Питання, що висувалися до обговорення на цих громадських зібраннях, залучали увагу влади, громадськості, безпосередньо вчительства до актуальних проблем школи та можливих шляхів їх вирішення.

Сучасними науковцями (Л. Гаєвська [1], Е. Дніпров, М. Михайлова [3], М. Піскунов, Т. Саламатина, Б. Ступарик, О. Сухомлинська [7], А. Уткін [8]) накопичено певний шар історичних матеріалів щодо зародження, становлення такого явища громадського життя, як педагогічні, вчительські та спеціалізовані з'їзди. Їх вивчення у купі з власними напрацюваннями [6] дозволило виявити певну періодичність в розвитку проблеми фізичного виховання учнівської молоді в аспекті діяльності різноманітних з'їздів:

- 60-80-ті рр. XIX ст. – постановка питань фізичного виховання учнівства на педагогічних з'їздах у контексті загальноосвітнянських проблем;
- 90-ті рр. XIX ст.–1917 р. – активне обговорення питань фізичного виховання молоді на різноманітних педагогічних та галузевих з'їздах, ініціювання проведення спеціалізованих з'їздів;
- 1918-1923 рр. – проведення радянською владою перших спеціалізованих з'їздів.

Зазначимо, що наведена періодизація певною мірою співпадає з твердженням російської дослідниці М. Михайлової, що у пореформений період з'їзди являли собою одну з форм громадсько-педагогічного руху, і тому активність їх скликання, діапазон питань, що обговорювалися, визначалися динамікою розвитку цього руху, його підйомом і спадом [3, с. 403].

Відомо, що початок скликання в Російській Імперії педагогічних з'їздів відноситься до 60-х рр. XIX ст. і саме на теренах України почалася їх історія. Ініціювали ці зібрання земства, які прагнули до підвищення рівня підготовки вчителів і тому суміщали їх з вчительськими курсами [3, с. 403]. Так, у 60-ті рр. було скликано перші регіональні з'їзди педагогів середньої школи Харківського навчального округу (1861), педагогічні з'їзди директорів та вчителів Одеси (1864, 1865), Сімферополя (1870). У роботі останнього взяв участь К. Д. Ушинський.

Дослідник зазначеної проблеми А. В. Уткін [8, с. 137-138] наголошує, що з'їзди-курси др. пол. XIX ст. мали свою специфіку та переслідували двояку мету: по-перше, вони повинні були служити заміною загальноосвітній та професійній підготовці вчителя, практичним втіленням ідей, викладених у науковій та навчальній літературі; по-друге, з'їзди являлися дорадчими зібраннями вчителів з усіх питань шкільної справи.

Наголосимо, що вже з перших кроків зазначеної діяльності ініціатори проведення різноманітних з'їздів громадськості започаткували традицію оприлюднення результатів роботи заходу шляхом друку «Трудів з'їзду» та публікації обзорів на сторінках науково-педагогічних журналів. Це давало можливість довести рекомендації, що вироблено колективною педагогічною думкою, до кожного зацікавленого освітнього закладу, кожного педагога.

З'ясовано, що перші вчительські з'їзди мали досить типовий регламент роботи. Уранці керівники читали лекції та проводили практичні заняття у школі при курсах і потім їх ретельно обговорювали; потім аналізувалися уроки, проведені як керівниками, так і «пробні», що були проведені вчителями. На вечірніх зібраннях читалися та обговорювалися реферати і доклади з різних питань шкільної справи учасників з'їздів, обговорювалися питання, які висували його учасники безпосередньо під час зібрання. Усе це проходило не згідно встановлених правил, а відповідно реальним потребам аудиторії у кожному конкретному випадку.

Установлено, що вже на перших з'їздах педагогічна громадськість торкалася деяких питань фізичного виховання учнів і санітарно-гігієнічних умов навчання. Так, Л. Гаєвська [1], посилаючись на «Обозрение учительских съездов в 1862 году в Харьковском учебном округе», зазначає, що, незважаючи на провідну тематику зібрання – викладання російської мови та словесності, історії та географії, арифметики та геометрії, малювання у різних за типом освітніх закладах, – дискусії розгорталися навколо сукупності міждисциплінарних питань, серед яких надання свободи учням між уроками і залучення їх у цей час до занять гімнастичними вправами.

У 1875 р. було введено «Правила про тимчасові педагогічні курси», які обмежували скликання вчительських з'їздів. Але на поч. 80-х рр. заклики щодо їх проведення набули ще більш активного характеру. Специфічною рисою зазначених зібрань було вихід за межі виключно питань підвищення професійної підготовки вчителів та жваве обговорення актуальних соціально-педагогічних проблем того часу (соціальне, матеріальне, побутове положення вчителів, умови покращення шкільної справи тощо). У колі цих питань обговорювалися міри щодо попередження негативного впливу умов навчання на здоров'я учнів. Пропонувалося збільшити до 2-х місяців канікули у старших класах, скоротити годинні уроки у підготовчих класах до 40 хв. та ін. [1]. У роботі з'їздів брали участь представники різних прошарків суспільства (професори університетів, студенти, громадські діячі).

Проте ця активність в умовах реакції 80-х рр. явно не співпадала з державною політикою у сфері освіти, і тому Циркуляром міністра народної освіти 1885 р. з'їзди вчителів були заборонені. Офіційний дозвіл на поновлення проведення таких зібрань був закріплений лише «Тимчасовими правилами про з'їзди учителів початкових шкіл», які вийшли друком 26 листопада 1899 р. Однак це не означало, що протягом фактично п'ятнадцяти років з'їздивська діяльність повністю припинилася.

У період офіційної заборони на вчительські з'їзди педагоги використовували будь-яку можливість для обговорення актуальних освітнянських питань, приурочуючи їх до професійних з'їздів, вчительських курсів, книжкових ярмарок, художньо-промислових виставок тощо. Так, у 90-ті рр. XIX ст. під час нової хвилі підйому громадсько-педагогічного руху активізувалося проведення з'їздів різноманітними за педагогічною тематикою, складом учасників, характером рішень, що приймалися. Ініціювали ці заходи переважно громадсько-педагогічні організації, наукові товариства, союзи. Організація зазначених зібрань була схожою: окрім загальних зібрань, проводилися приватні або секційні засідання, чисельність яких помітно збільшувалася з кожним наступним скликанням.

У контексті предмету дослідження зауважимо, що серед зазначених заходів слід особливо відзначити з'їзди з питань професійної освіти, які у період фактичної заборони на проведення вчительських з'їздів, були майданчиками для обговорення актуальних педагогічних проблем усієї шкільної справи, й їх постанови торкалися загалом системи народної освіти. За складом

учасників, широтою тематики та глибиною обговорюваних питань ці заходи, за твердженням науковців (Л. Гаєвська, Е. Днепров, М. Михайлова, О. Сухомлинська, А. Уткін), належали до видатних подій у житті країни. Наголосимо, що саме з цих громадських форумів у 90-х рр. XIX ст. розпочалося активне обговорення питань фізичного виховання особистості.

Так, наприкінці XIX ст. значну роль в об'єднанні зусиль прогресивної громадськості навколо проблеми фізичного виховання молоді відіграло Імператорське технічне товариство, яке в 90-х рр. XIX ст. скликало два з'їзди. На I з'їзді руських діячів з технічної та професійної освіти, який відбувся на рубежі 1889-1890 рр. П. Ф. Лесгафт оприлюднив на розсуд широкій науково-педагогічній громадськості чисельністю понад 800 учасників, дві доповіді ("Про відношення фізичної освіти до розумової в середній школі", "Про фізичну освіту в середній та нижчій школі"), які цілком відтворювали першу частину його авторської теорії «фізичної освіти». Головна ідея, яка пронизувала доповіді П. Ф. Лесгафта, містилася у наступному: "Фізичний розвиток мусить задаватися такими ж цілями, як й розумовий, іти з ним паралельно й по одних методах. ... Завдання фізичної освіти: навчити діяти усвідомлено, з найменшою тратою сил і матеріалу, з найбільшою простотою та безпосередністю" [5, с. 24]. Отже, педагог чітко визначив місце фізичної освіти у системі загальної освіти та концептуальні вимоги до його системних елементів. Незважаючи на це, у резолюції з'їзду зазначалося: «Визнаючи необхідність серйозної уваги школи до фізичного розвитку учнів, зібрання вважає, що близьке завдання школи – усунення із неї недоліків, які шкодять фізичному розвитку учнів» [4, с. 136]. Таким чином, громадськість акцентувала увагу, насамперед, на створенні у школах середовища, яке б сприяло одержанню учнями освіти без шкоди для їхнього здоров'я.

На рубежі 1895-1896 рр. Імператорським технічним товариством був скликаний II з'їзд руських діячів з технічної та професійної освіти, на якому з двадцяти доповідей, дев'ять було присвячено питанням фізичного виховання учнів, що підкреслювало величезну значущість зазначеної проблеми для тогочасного суспільства. Доповідали на з'їзді відомі та авторитетні фахівці педагогіки та медицини: Є. С. Грейліх, О. Д. Бутовський, І. М. Радецький, М. Ф. Михайлов, М. М. Ремезов, М. С. Філітіс та ін. Примітно, що саме тези одеського громадського діяча І. М. Радецького "Про завдання тілесного розвитку та фізичних вправ" [2] було прийнято за резолюцію з'їзду. У документі наголошувалося:

1. "Суспільство та держава повинні мати завданням поставити культуру чоловічого тіла на відповідну висоту, але фізична досконалість не може бути провідною метою виховання підростаючого покоління.
2. Як розумові, так і фізичні вправи повинні узгоджуватися з основними законами фізіології та психології.
3. Фізичні вправи мають на меті розвиток сили тіла та духа, зміцнення та збереження здоров'я заради власного щастя та на благо суспільства, держави та людства.
4. Керівництво фізичними вправами дітей повинно доручати особам, ґрунтовно підготовленим до цієї справи, які їх вивчали та люблять.
5. Керівники ігор та фізичних вправ в освітніх закладах повинні користуватися правами однаковими зі всіма викладачами. Керівник ігор є вихователем і наставником.
6. Фізичні вправи повинні виконуватися тільки в тих приміщеннях, які відповідають вимогам гігієни. У спортзалі та зіпсованому ... повітрі всілякі посилені рухи приносять безумовну шкоду.
7. Жвавість, наснага, вибухи, захоплення тощо є необхідною умовою вправ.
8. Фізичні вправи повинні організовуватися таким чином, щоб доставляти дітям задоволення та викликати приємні відчуття.
9. Багаточисельні військові вправи при невмілому веденні справи викликають в дітях відразу до вправ, втому вольових та рухових центрів, нудьгу та, взагалі, негативні результати.
10. Рухливі ігри на відкритому повітрі сприяють всебічному розвитку тіла, формуванню складних сполучень рухів.
11. Фізичні вправи, які виконуються із загальноосвітньою метою, не повинні перетворюватися у спорт.
12. У кожному великому місті бажано створити товариства сприяння фізичному розвитку підростаючого покоління, облаштувати гімнастичні арени, дитячі сади, майданчики для ігор і вправ, просторі гімнастичні зали, льодові ковзанки, літні вакаційні колонії тощо» [2, с. 306].

Зазначимо, що багато з пропозицій І. М. Радецького згодом отримали впровадження в освітню практику та позашкільну виховну роботу з підростаючим поколінням у різних кутках країни. Більшість з них не втратили актуальності й у наш час.

Зазначимо, що прогресивна традиція проведення з'їздів як громадських форумів для обговорення актуальних педагогічних проблем, у тому числі й тих, які стосувалися питань фізичного виховання молоді, була продовжена в наступні десятиріччя. Але обмеженість обсягу статті не дозволяє повною мірою розкрити зазначене питання і має стати матеріалом для наступних публікацій.

Головні висновки. Педагогічні, вчительські, професійні з'їзди др. пол. XIX ст. внесли значний вклад у вирішення проблеми фізичного виховання учнівської молоді на різних рівнях (нормативно-правовому, теоретичному, методичному, практичному) завдяки потужному громадському компоненту (винесення широкого кола питань на обговорення; оприлюднення результатів роботи через пресу; залучення для участі широкого кола громадськості, вчителів, батьків, вчених, меценатів, громадських організацій тощо; використання різноманітних майданчиків для проведення заходів під час офіційної заборони тощо).

Перспективи використання результатів дослідження пов'язані з вивченням діяльності спеціалізованих з'їздів з проблем фізичного виховання, встановленням можливості використання прогресивних ідей минулого у сучасній освітньо-виховній практиці та попередженні помилок минулого.

Література

1. Гаєвська Л. Педагогічні та вчительські з'їзди як форма становлення і розвитку державно-громадського управління загальною середньою освітою в Україні (друга половина XIX–початок XX ст.) / Лариса Гаєвська // Теорет. та приклад. питання державотворення. – 2009. – Вип. 4. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/e-journals/tppd/2008-4/R_1/09glasou.pdf
2. Герценштейн Г. Санитарная хроника. Вопросы школьной гигиены и физического воспитания на 2-ом съезде русских деятелей по техническому образованию / Г. Герценштейн // Русская школа. – 1898. – № 7–8. – С. 295–309.

3. Mihaylova, M. V. (1999), *Sezdy pedagogicheskie, Rossiyskaya pedagogicheskaya entsiklopediya*. Moscow : Bolshaya Rossiyskaya entsiklopediya, t. 2, pp. 403–409, Russia.
4. Russkaya shkola, (1890), *Obschepedagogicheskie voprosy na sezde russkih deyateley po tehničeskomu i professionalnomu obrazovaniju*, no. 2, pp.134-139, Russia.
5. *Zhurnal Ministerstva narodnogo prosvescheniya*, (1891), *Pervyy sezid russkih deyateley po tehničeskomu i professionalnomu obrazovaniju v 1889–1890 gg.*, vol. 287, no. III, pp.19-38, Russia.
6. Prikhodko, A. I. (1998), *Problema fizicheskogo vospitaniya lichnosti v otechestvennoy pedagogicheskoy zhurnalistike (vtoraya polovina XIX – nachalo XX veka)* [Problem of Physikal Educational of Personality in Pedagogikal Journalism /second half of XIX–beginning XX centuries/] (PhD Thesis), Kharkiv : Kharkiv State Pedagogical University named after G.S.Skovoroda, pp.124-161, Ukraine.
7. Sukhomlynska, O. V. (2003), *Istoriko-pedagogichnyi protses: novi pidhody do zagalnih problem*. Kyiv : Academy of Pedagogical Sciences, 68 p., Ukraine.
8. Utkin, A. V. (2011) *Professionalnaya funktsiya i sotsialnaya missiya uchitelskih sezidov vtoroy poloviny XIX veka, Chelovek i obrazovanie* [Man and Education], no. 3 (28), pp.137–141, Russia.

Putrov S.

National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv

VALEOLOGICAL DISCOURSE ON FORMATION, STRENGTHENING AND PRESERVATION OF HUMAN HEALTH.

The article pointed out that the state needs a new – Valeological health paradigm, which should be based on the philosophy of the modern concept of health of the Ukrainian nation.

The author focuses on the fact that in recent decades, the world science has introduced a health problem in a range of global issues, the solution of which determines not only the quantitative and qualitative characteristics of the future development of mankind, but also the fact of its continued existence as a species. Human health, its formation, preservation and strengthening is the central problem of almost all countries of the world.

The problem of the formation, strengthening and preservation of health is marked interdisciplinary nature of research, the study of which is the responsibility of the various natural sciences (medicine, biology, anthropology, physiology, etc.), Social and humanitarian (philosophy, psychology, pedagogy, etc.) Disciplines. However, this problem is one of not sufficiently developed in modern science, its understanding is related to clarifying the essential characteristics such thing as «health». Considering the concept of «health» in the broadest sense of the general cultural, it should be pointed out that it acts as a kind of integral criterion for assessing the person's lifestyle, validity or invalidity of the chosen path in life.

Therefore Valeology became the theoretical and methodological basis, which can be developed by state and national program for human health.

Prospects Valeology associated with the development of an integrative methodology Valeology; with priority development of the socio-cultural aspect of it; the upbringing of a healthy person; with the integration of ideas, scientific principles of health and folk traditions, the experience of raising a healthy citizen of Ukrainian society.

Key words: valeological discourse, formation, strengthening and preservation of human health.

Путров С. Ю. Валеологічний дискурс щодо формування, зміцнення та збереження здоров'я людини

У статті вказано, що держава потребує нової – валеологічної парадигми здоров'я, що має ґрунтуватися на сучасній концепції філософії здоров'я української нації. Автор акцентує увагу на тому, що останніми десятиліттями світова наука ввела проблему здоров'я у коло глобальних питань, вирішення яких обумовлює не тільки кількісні та якісні характеристики майбутнього розвитку людства, а й факт його подальшого існування як біологічного виду. Здоров'я людини, його формування, збереження і зміцнення є центральною проблемою фактично всіх країн світу. Тому валеологія стала теоретико-методологічним базисом, на якому можуть розроблятися державні і національні програми забезпечення здоров'я людини. Перспективи валеології пов'язані з розробленням інтегративної методології валеології; з пріоритетним розвитком соціокультурного її аспекту; з виховання здорової людини; з інтеграцією ідей, принципів науки про здоров'я і народних традицій, досвіду виховання здорового громадянина українського суспільства.

Ключові слова: валеологічний дискурс, формування, зміцнення та збереження здоров'я людини.

Путров С. Ю. Валеологический дискурс по формированию, укреплению и сохранению здоровья человека.

В статье указано, что государство нуждается в новой – валеологической парадигме здоровья, должна основываться на современной концепции философии здоровья украинской нации. Автор акцентирует внимание на том, что в последние десятилетия мировая наука ввела проблему здоровья в круг глобальных вопросов, решение которых обуславливает не только количественные и качественные характеристики будущего развития человечества, но и факт его дальнейшего существования как биологического вида. Здоровье человека, его формирование, сохранение и укрепление является центральной проблемой практически всех стран мира. Поэтому валеология стала теоретико-методологическим базисом, на котором могут разрабатываться государственные и национальные программы обеспечения здоровья человека. Перспективы валеологии связаны с разработкой интегративной методологии валеологии; с приоритетным развитием социокультурного ее аспекта; с воспитанием здорового человека; с интеграцией идей, принципов науки о здоровье и народных традиций, опыта воспитания здорового гражданина украинского общества.

Ключевые слова: валеологический дискурс, формирование, укрепление и сохранение здоровья человека.